

DANİMARKA

DANİMARKA KOOPERATİFÇİLİK VERİLERİ

Tarih: Kasım 2025

Hazırlayan: Kopenhag Ticaret Müşavirliği

Giriş;

Danimarka, köklü bir kooperatif geleneğine sahip ülkelerden biridir. Bu gelenek, toplumsal dayanışma, güven ve ortak sorumluluk anlayışına dayanmaktadır. Danimarka'daki kooperatif yapılar, 19. yüzyılın ortalarında Avrupa'da şekillenen "Rochdale İlkeleri" olarak bilinen temel prensiplerden esinlenmiştir. 1844 yılında bir grup İngiliz dokuma işçisi tarafından formüle edilen bu ilkeler, kooperatiflerin evrensel değerlerinin temelini oluşturmuştur. Bu ilkelere göre kooperatifler; ortak mülkiyet esasına dayanmakta, demokratik yönetim anlayışını benimsemekte, elde edilen karı üyeleriyle adil biçimde paylaşmakta ve üyelerin eğitimi ile toplumsal kalkınmaya katkı sağlamaktadır.

Danimarka'da kooperatifler genellikle "demokratik şirketler" tabiriyle adlandırılmaktadır. Bu şirketlerin sahipleri çoğunlukla tüketiciler, üreticiler veya çalışanlardır. Demokratik şirket modelinde, paydaşların yönetime aktif katılımı ve her üyenin eşit oy hakkına sahip olması esas alınır. Böylelikle ekonomik karar süreçlerinde katılımcı ve adil bir yönetim kültürü oluşturulmuştur.

Kooperatiflerin Danimarka toplumundaki yeri yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda sosyal bir olgu olarak karşımıza çıkıyor. Tarım, konut, perakende, enerji ve hizmet sektörlerinde faaliyet gösteren bu şirketler, toplumsal refahın paylaşımına ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sunmaktadır. Özellikle kırsal kalkınma, enerji dönüşümü ve sosyal ekonomi alanlarında kooperatiflerin rolü stratejik düzeyde önem taşımaktadır.

1. Kooperatif ve Ortak Sayıları

Toplam kooperatif sayısına ilişkin merkezi bir kayıt bulunmamakla birlikte, tarım, konut, perakende, finans ve hizmet sektörlerinde binlerce kooperatif faaliyet göstermektedir. Kooperatif konut birimleri için istatistikler daha düzenli tutulmakta ve kamu verileri bu alanda daha ulaşılabilir seviyededir.

Bu çerçevede, konut kooperatifleri (andelsbolig) ülke konut stokunun yaklaşık %7-8'ini oluşturmakta olup yaklaşık 210.000 kooperatif konut birimi bulunmaktadır.¹ Danimarka Kooperatif Konut Dernekleri Ortak Temsilciliği kayıtlarına göre 10.000'den fazla haneyi ve 200.000 kişiyi temsil eden 5.450'den fazla konut derneği bulunmaktadır.² Tarım sektöründe özellikle süt ve gıda işleme alanında Arla Foods gibi büyük kooperatifler faaliyet göstermektedir. Tüketici kooperatifleri sayısına bakıldığında Danimarka'daki büyük tüketici kooperatifi Coop amba yaklaşık 2 milyon üyeye sahiptir.³ Enerji alanında ise 600'ün üzerinde enerji topluluğu faaliyet göstermektedir.⁴

2. Kooperatiflerin Ülke Ekonomisindeki Yeri

Kooperatifler, Danimarka ekonomisinde özellikle tarım-gıda, konut ve hizmet sektörlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Danimarka'da kooperatif modelinden çıkmış büyük şirketler örneğin Arla Foods gibi tarım kooperatifleri hem iç pazarda hem de ihracatta ülke ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır. Konut kooperatifleri ise şehirlerde uygun fiyatlı konut arzında kritik bir rol üstlenmektedir. Tüketici kooperatifleri örneğin Coop amba gibi şirketler perakende pazarında büyük paya sahiptir. Kooperatifler, topluluk bazlı enerji projeleri gibi yenilikçi alanlarda artan şekilde ilgi görmektedir, vatandaş katılımını teşvik eden enerji projeleri hız kazanmaktadır. Kooperatiflerin doğrudan istihdam payı sektöre ve büyüklüğe göre değişmektedir. Büyük ölçekli kooperatif

¹ <https://www.dst.dk/en/Statistik/dokumentation/documentationofstatistics/sales-of-housing-cooperatives/>

² <https://www.abf-rep.dk/om-abf/>

³ <https://www.cooptrading.com/who-we-are/our-partners/>

⁴ [Energy Communities](#)

işletmeleri (özellikle gıda/işleme) önemli ölçüde iş istihdamı yaratmaktadır. Tüketici kooperatifleri mağaza ağı, lojistik, yönetim ve hizmet alanlarında geniş istihdam sağlamaktadır.

3. Belli Başlı Faaliyet Alanları ve Sektörler

- Tarım ve gıda işleme (özellikle süt, et, tahıl)
- Konut (andelsbolig / cooperative housing)
- Perakende ve tüketici kooperatifleri
- Finans ve sigorta alanındaki kooperatif yapılar
- Hizmet, zanaat ve üretim kooperatifleri

Danimarka’da faaliyet alanlarına göre demokratik şirket olarak öne çıkan şirketler şunlardır:

- Tüketicilerin sahip olduğu süpermarket grubu Coop⁵,
- Üreticilerin sahip olduğu et ve et ürünleri alanında faaliyet gösteren Danish Crown⁶,
- Üreticilerin sahip olduğu süt ve süt ürünleri alanında faaliyet gösteren Arla⁷

4. Mevzuat

Danimarka’da kooperatifler için ayrı bir özel kanun bulunmamaktadır. Kooperatifler ülkede “demokratik şirket” olarak adlandırıldığından da anlaşılacağı üzere diğer şirketler gibi genel şirketler yasasına tabi olup, sermaye veya üye sayısı açısından özel bir asgari düzenleme yoktur. Kooperatiflerin tüzel kişilik yapısı farklı biçimlerde olabilmektedir, en yaygın olanı kooperatif dernek (andelsforening) veya kooperatif şirket (andelselskab) yapısıdır. Kooperatif ilkeleri ve yapı esasları genel hükümlerle ve her kooperatifin kendi tüzüğü ile belirlenmektedir. Avrupa düzeyinde kurulan European Cooperative Society (SCE) modeli için Danimarka’da “The Danish Act on the European Cooperative Society” adlı yasa bulunmaktadır.⁸ Bu yasa, SCE’lerin Danimarka’daki hukuki statüsünü düzenlemektedir.

5. Kamu ve Özel Sektör Destekleri

Kooperatifler genel işletme destekleri, sosyal ekonomi fonları ve AB projeleri kapsamında çeşitli teşviklerden faydalanabilir. Yeşil dönüşüm, enerji verimliliği, inovasyon ve dijitalleşme destek programlarına kooperatif işletmeler de başvurabilmektedir. Destek programları Danimarka İş İdaresi (Erhvervsstyrelsen) ve ilgili bakanlıklar tarafından yürütülmektedir.

6. Sorumlu Kamu Kurumu

Kooperatiflerden doğrudan sorumlu tek bir kamu kurumu bulunmamakla birlikte, işletmelerle ilgili genel düzenlemeler ve destek programları Danimarka İş İdaresi (Danish Business Authority-Erhvervsstyrelsen) tarafından, kooperatif işletmelerde çalışanlara ilişkin yasaların uygulanması, çalışan haklarına ilişkin düzenleyici işlemler ise Çalışma Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Ayrıca sosyal ekonomi alanında ilgili sektör bakanlıkları, ajanslar, yerel yönetimler ve belediyeler de gerektiğinde destek sağlayabilmektedir.

⁵ <https://info.coop.dk/koncernen/historie/>

⁶ <https://www.danishcrown.com/en-uk/about-us/who-we-are/>

⁷ <https://www.arla.com/company/>

⁸ [Country profiles EN 1DOCUMENT-2](#)

7. Üst Kuruluşlar

Danimarka'daki kooperatiflerin çatı kuruluşu 'Kooperationen'dir. Kooperationen, 1922 yılında kurulan 137 şirketi ve yaklaşık 14.000 çalışanı bir araya getiren bir işveren örgütüdür. Kooperatif ilke ve değerlerini (ortak mülkiyet, demokratik yönetim, üye katılımı, karın adil paylaşımı) temel alarak, bankacılıktan, inşaata, zanaattan hizmet sektörüne kadar geniş bir kooperatif ağı içinde faaliyet göstermektedir. Kooperationen'nin görevleri arasında, üyelerine istihdam hukuku, şirket hukuku, yapı hukuku gibi alanlarda profesyonel danışmanlık ve rehberlik sunmak, yeni kooperatif kuruluşlarını desteklemek, kooperatif hareketini ulusal/uluslararası düzeyde temsil etmek ve kooperatif modelini ekonomi içinde güçlü bir alternatif olarak yaygınlaştırmak yer almaktadır. Ayrıca, sektörel düzeyde kooperatif birlikleri kendi birlik yapılarına da sahip olabiliyorlar. Örneğin Danimarka Kooperatif Konut Dernekleri Ortak Temsilciliği (ABF- Andelsboligforeningernes Fællesrepræsentation), konut kooperatiflerinin çatı örgütüne bir örnektir.

8. Olası İşbirliği Alanları

Danimarka ve Türkiye arasında kooperatifçilik alanında geliştirilebilecek işbirliği fırsatları, her iki ülkenin ekonomik yapısı, toplumsal öncelikleri ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda çok boyutlu bir potansiyel sunabilir. Danimarka'nın uzun yıllara dayanan kooperatif deneyimi ile Türkiye'nin dinamik girişimcilik yapısının bir araya gelmesi, hem ekonomik hem de sosyal açıdan karşılıklı fayda yaratabilecek ortak girişimlerin önünü açabilir.

Bu çerçevede, işbirliği yapılabilecek öncelikli alanlar şu şekilde özetlenebilir:

Tarım ve Gıda Değer Zinciri İşbirlikleri; Süt, et ve tarımsal girdi kooperatifleri arasında teknoloji paylaşımı, sürdürülebilir üretim teknikleri ve kalite standartlarının geliştirilmesi alanlarında ortak projeler yürütülebilir. Ar-Ge temelli üretim ve çiftçi eğitimi programları düzenlenebilir.

Konut Kooperatifleri Deneyim Paylaşımı; Danimarka'daki “andelsbolig” modeli ile Türkiye'deki konut kooperatifleri uygulamaları arasında karşılaştırmalı bir deneyim paylaşımı yapılabilir. Belediye destekli pilot konut projeleri, ortak mülkiyet ve finansman modelleri konusunda örnek teşkil edebilir.

Yenilenebilir Enerji ve Enerji Toplulukları; Danimarka'nın vatandaş katılımlı enerji kooperatifleri deneyimi, Türkiye'nin enerji dönüşüm sürecinde model olarak kullanılabilir. Ortak rüzgâr ve güneş enerjisi projeleri, bilgi transferi, mevzuat uyumu ve teknik kapasite geliştirme alanlarında işbirliği yapılabilir.

Sosyal Ekonomi ve İstihdam Kooperatifleri; Dezavantajlı gruplara istihdam sağlayan kooperatif modelleri üzerinde işbirliği geliştirilebilir. Sosyal girişimcilik, kapsayıcı istihdam ve yerel kalkınma odaklı projelerde Danimarka'nın deneyiminden yararlanılabilir.

Akademik İşbirlikleri; Üniversiteler ve araştırma merkezleri arasında ortak araştırma projeleri, yayınlar ve politika diyalogları geliştirilebilir.

9. Kaynakça

1. Statistics Denmark, “Sales of housing cooperatives”
dst.dk+1
2. Food Nation Denmark, “Factsheet: The Danish Cooperative Movement”
Food Nation
3. Danish Business Authority, “The Danish Act on the European Cooperative Society” (PDF)
Danish Business Authority
4. Worker-Participation / SCE directive transposition in Denmark
worker-participation.eu
5. CoopSeurope, “Country profiles – Denmark” (kooperatif mevzuat çerçevesi)
Cooperatives Europe
6. Social Enterprise in Denmark (CBS araştırma)
research-api.cbs.dk
7. OECD, “Country fact sheet: Denmark, social economy / SSE”
OECD
8. ABF (kooperatif konut derneği) websitesi / bilgiler
abf-rep.dk
9. “Cooperationen” resmi sitesi (ulusal kooperatif örgütü)
kooperationen.dk+1
10. Coop Denmark
Coop
11. Danish Crown
Danish Crown
12. Arla Food
Arla
13. Nordic / enerji toplulukları bilgisi, “Energy Communities in Denmark”
pub.norden.org
14. Research / makale: “Danish farmer cooperatives: Development...” (üyelik, tarih ve birleşmeler)
dialnet.unirioja.es
15. Danimarka’nın Demokratik Şirketleri – Büyüyen Bir Sektör
Demokratik Şirketler